

# ! Actualisatie paragraaf 5.5 Repressieve voorlichtingsmethoden

De volgende tekst vervangt paragraaf 5.5 *Repressieve voorlichtingsmethoden* (p. 150 e.v.).

## 5.5 Repressieve voorlichtingsmethoden

### 5.5.1 Inleiding

Het Rutgers kenniscentrum heeft veel expertise over seksuele en relationele voorlichting en vorming in huis, maar er zijn ook andere kenniscentra of schoolkoepels die specifieke voorlichtingsmethoden uitgeven. Er zijn de laatste jaren methoden ontwikkeld met als uitgangspunt de interpretatie van de Bijbel of de Koran, waarbij seks verboden is buiten het huwelijk tussen man en vrouw. Dit zijn repressieve methoden: lust, flirten, verleiden en seksueel contact worden verboden en als zondig (haram) gezien buiten het huwelijk tussen man en vrouw. We beschrijven hier twee lesmethoden: de orthodox-christelijke *Wonderlijk gemaakt* (Van der Gouwe-Dingemanse, Van 't Hof-van Breugel, Bredemeijer-Bakker & Nijssse, 2016) en de salafistisch-islamitische methode *Help, ik word volwassen* (Claassen, 2015a, 2015b). Beide methoden verkeren op of over de grens wat acceptabel is binnen de Nederlandse grondwet, de Wet op het primair onderwijs en andere wet- en regelgeving in Nederland. Er is veel maatschappelijk verzet tegen deze methoden, ook binnen christelijke en islamitische kringen. COC Nederland heeft zich tegen beide lesmethoden uitgesproken en heeft opgeroepen tot actie om op te treden tegen de methoden die zij lhbti-vijandig achten (2018, 2019b).

### 5.5.2 *Wonderlijk gemaakt*

*Wonderlijk gemaakt* is een seksuelevoorlichtingsserie voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs met een speciale module voor het speciaal onderwijs. De onderwerpen komen overeen met de Rutgersprojecten: lichamelijke veranderingen, normen en waarden, weerbaarheid, nee zeggen en seksualiteit in onze maatschappij. De methode bevat zowel voorlichting als relationele vorming.

*Wonderlijk gemaakt* leert kinderen en jongeren om te gaan met seksualiteit met de Bijbel als richtlijn en vanuit verwondering richting de Schepper en richting elkaar. Dit impliceert andere standpunten ten aanzien van seks en van seksuele diversiteit. De methode neemt als uitgangspunt dat God het huwelijk heeft bestemd voor seks tussen man en vrouw.

Er wordt door sommige christenen onderscheid gemaakt tussen de homofiele medemens en de homoseksuele praktijk en dat werd ook verwoord in een eerdere versie van de methode. Daarop kwam er kritiek dat de methode niet voldeed aan de eisen die de kerndoelen stellen. Dit werd aangepast: de medemens mag niet veroordeeld worden, maar moet juist volledig aanvaard en gerespecteerd worden. De leerlingen worden ook opgeroepen om verdraagzaam te zijn, niet te negeren, niet te pesten, niet uit te schelden.

De homoseksuele en biseksuele praktijk, zoals deze in onze moderne samenleving wordt geaccepteerd, is voor sommige Bijbelgetrouwe christenen echter niet acceptabel. Omdat voor mensen met een verstandelijke beperking een huwelijk zeldzaam is, zullen zij zich net als andere ongetrouwde mensen en homoseksuelen dienen te onthouden van seksuele contacten (Van der Gouwe-Dingemanse et al., 2016). Dit staat op gespannen voet met het Nederlandse overheidsbeleid en de door de WHO geformuleerde seksuele rechten van de mens.

### 5.5.3 *Help! Ik word volwassen*

De lesmethode bestaat uit twee boekjes, een voor meisjes (*Mijn lichaam, mijn sieraad*) en een voor jongens (*Mijn lichaam, zo werkt dat dus*). Er is geen docentenhandleiding beschikbaar. De methode is bestemd voor islamitische basisscholen, groep 7 en 8 en de brugklas. De boekjes zijn vrij slordig vormgegeven, er staan veel tyfouten in. Ze zijn qua niveau eerder geschikt voor brugklassers dan basisscholieren. Leerkrachten die de methode gebruiken zeggen: het is te abstract.

### **Lhbt**

In de lesmethode wordt jonge scholieren voorgespiegeld dat de straf voor homoseksuelen verblinding, een stenenregen en de dood zou zijn, en dat Allah homoseksualiteit zou verafschuwen. De boekjes stellen onder meer dat het volgens de islam niet zou zijn toegestaan dat transpersonen in transitie gaan. Verder stelt de methode dat Allah 'vrouwen die op mannen proberen te lijken' zou vervloeken. Weliswaar wordt er gesteld dat de islam geweld tegen homo's afkeurt (Coban, 2019), maar in het leslokaal zal een homoseksuele moslimjongere na het lezen van de gruwelijke teksten en de afschuw van Allah van homoseksualiteit zich beslist onveilig voelen. In dit hoofdstuk voldoen gebruikers van deze methode niet aan de wettelijke plicht om zorg te dragen voor de sociale, psychische en fysieke veiligheid van iedere leerling, ook een lesbische of een homoseksuele leerling, zoals vastgelegd in de Wet op het primair onderwijs (WPO, 2018, art. 4c).

### **Jongens en meisjes**

Meisjes krijgen kledingvoorschriften en er wordt een vergelijking gemaakt met 'ongelovigen', waarmee allen wordt bedoeld die geen moslim zijn, ook christenen en joden. 'Mannen en vrouwen doen anders en ze denken anders. Dat heeft Allah expres zo bedacht, omdat mannen en vrouwen andere taken hebben gekregen in het leven en bij die taken horen ook andere eigenschappen. (...) Een van de dingen waar mannen en vrouwen in verschillen is de manier waarop en de mate waarin mannen zich tot vrouwen aangetrokken voelen.' Hier wordt mannen stereotype een natuurlijke aanleg toebedeeld dat ze 'de hele tijd naar de mooie lichaamsdelen van vrouwen kijken' en vrouwen zich zo moeten kleden, dat mannen alleen hun gezicht en handen kunnen zien (Claassen, 2016a, p. 42). Dit botst met de emancipatie van vrouwen en mannen in de Nederlandse samenleving.

Elders staat dat jongens en meisjes oogcontact moeten vermijden, omdat het zoeken van oogcontact met een jongen of meisje in de islam het begin is van het vragen om iemands aandacht, wat het begin kan zijn van een verboden relatie (Claassen, 2015a, p. 50). Meisjes mogen geen 'kleding van ongelovigen' dragen. Jongens en meisjes krijgen het gebod dat ze niet op plekken mogen komen waar de geslachtsdelen van andere mannen zijn te zien of waar strakke zwembroeken zijn te zien: sauna (hamam), zwembad of strand. Sterker nog: het gaat om het bedekken van de regio tussen navel en knieën, dus geslachtsdelen, buik, billen en dijen (Claassen, 2015b, p. 36). Dit brengt moslimjongens en -meisjes in een lastig parket als ze bijvoorbeeld zwemles krijgen.

### **Seks en zwangerschap**

Alle seks voor het huwelijk tussen man en vrouw is verboden, ook masturbatie. Het hoofdstuk over hoe baby's worden gemaakt bevat hoofdzakelijk informatie over teksten uit de Koran van 1.400 jaar geleden en lijkt pedagogisch-didactisch niet aan te sluiten bij het niveau van kinderen van 11 à 12 jaar.

### **Vrouwenbesnijdenis**

Er is ook een ambivalente passage over besnijdenis van jongens en meisjes, onder het kopje: 'Gebruiken die bij onze natuurlijke aanleg horen'. Eerste zin: 'Allah heeft bepaalde daden verplicht gesteld voor al Zijn profeten en hun volgelingen.' Verderop volgen nuancerings: vrouwenbesnijdenis is niet verplicht, komt in de meeste islamitische landen niet voor en de profeet verbiedt verminking. Hier ontbreekt verwijzing naar het feit dat vrouwenbesnijdenis in Nederland een strafbaar delict is met gevangenisstraffen tot 12 jaar, hoger als de ouders opdracht geven tot besnijdenis.

### **Oordeel**

De WPO schrijft de taak van scholen voor op het gebied van kennis en respect voor een aantal basale waarden waarop onze democratische rechtsstaat steunt: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip, verdraagzaamheid, afwijzen van onverdraagzaamheid en afwijzen van discriminatie. Deze waarden zijn gebaseerd op de grondrechten uit hoofdstuk 1 van de Nederlandse grondwet en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De inhoud van deze methode staat op gespannen voet met het beginsel van gelijkheid tussen man en vrouw, met de seksuele rechten van de mens en met de gelijkwaardigheid tussen hetero en homo.

Leerlingen die met deze methode opgroeien worden niet gestimuleerd tot sociale integratie, een opdracht in de WPO (art. 8.3.b). Het verschil tussen gelovigen en ongelovigen wordt benadrukt en er wordt uitgedragen dat de islam de enige juiste godsdienst is, alle overige gelovige en niet-gelovige mensen zijn 'ongelovigen'. Het verbod op oogcontact dat in deze methode gepropageerd wordt, stelt deze jongeren voor een onmogelijke opgave. In het po en in het vo wordt in Nederland uitgegaan van de norm elkaar aan te kijken als je met elkaar communiceert. Ook de arbeidsparticipatie van deze jongeren wordt belemmerd door deze verboden.

De methode draagt niet bij aan begrip voor 'niet-gelovigen'. Het leidt tot onverdraagzaamheid jegens transgenders en homoseksuelen (Allah spreekt zijn afschuw uit) en tot ongelijkheid tussen man en vrouw.

#### **Onderwijsinspectie onderzoekt methode**

De methode kreeg in september 2019 nationale aandacht door onderzoeksreportages van *Nieuwsuur* en *NRC Handelsblad*. Het zorgde voor veel maatschappelijke verontwaardiging. In de *Nieuwsuur*-uitzending en in de *NRC* spreken ook imams en anderen uit de Nederlandse moslimgemeenschap hun afkeuring uit over de lesmethode. De COC-voorzitter wil dat de Onderwijsinspectie optreedt tegen de betreffende scholen en zorgt dat de methode niet meer gebruikt wordt (COC, 2019b). De minister van Onderwijs heeft opdracht gegeven aan de Onderwijsinspectie tot grondig onderzoek.

#### **5.5.4 Internationale ontwikkelingen**

Internationaal is er een trend waarneembaar dat de samenleving en cultuur repressiever worden. Zo is in de VS met de komst van president Trump alle projectsubsidie stopgezet voor voorlichtingsprojecten die zich niet beperken tot de boodschap dat seks voor het huwelijk niet is toegestaan. Alleen projecten die *abstinence only* (alleen onthouding) als motto hebben, worden nog gesteund door de federale overheid. Uit onderzoek blijkt dat deze projecten, waarin geen aandacht aan voorbehoedsmiddelen mag worden besteed, averechts werken. Als er geld geïnvesteerd wordt in seksuele vormingsprogramma's die gericht zijn op onthouding voor het huwelijk, leidt dit tot meer ongewenste tienerzwangerschappen. Geld dat geïnvesteerd wordt in zwangerschapspreventieprogramma's, leidt tot minder tienerzwangerschappen. Deze wetenschappelijke bevindingen hebben niet geleid tot aanpassing van het beleid (Fox, Himmelstein, Khalid & Howell, 2019).

#### **Literatuur**

- Claassen, A. (2015a). *Help! Ik word volwassen. Mijn lichaam, mijn sieraad. Voorlichting over de puberteit voor moslimmeisjes*. Heerlen: Islamitische basisschool El Wahda.
- Claassen, A. (2015b). *Help! Ik word volwassen. Mijn lichaam, zo werkt dat dus. Voorlichting over de puberteit voor moslimjongens*. Heerlen: Islamitische basisschool El Wahda.
- Coban, G. (2019). *Brief godsdienstleraren inzake Help! Ik word volwassen*. Amersfoort: ISBO Islamitische Schoolbesturen Organisatie.
- COC (2013, 4 september). Herziene versie christelijke lesmethode Wonderlijk gemaakt [nieuwsbericht]. Opgevraagd op 28 september 2019 van <https://www.coc.nl/jong-school/herziene-versie-christelijke-lesmethode-wonderlijk-gemaakt>
- COC (2019, 11 september). Treed op tegen LHBTI-vijandige lesmethode [nieuwsbericht]. Opgevraagd op 28 september 2019 van <https://www.coc.nl/jong-school/treed-op-tegen-lhbti-vijandige-lesmethode>
- Fox, A., Himmelstein, G., Khalid, H. en Howell, E. (2019). Funding for Abstinence-Only Education and Adolescent Pregnancy Prevention: Does State Ideology Affect Outcomes? *American Journal of Public Health*, 109(3), pp. 341–341
- Gouwe-Dingemanse, P. van der, Hof-van Breugel, A. van 't, Bredemeijer-Bakker, P. & Nijse, J. (2016). *Wonderlijk gemaakt*. Gouda: Driestar Educatief.